

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unirea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

„Milă vreau . . .“

Pe săraci îi aveți cu voi pururea... Li veți avea mai ales acum, în iarna care bate la ușă. Vor fi mulți ca nisipul mării și mizeria lor va fi crâncenă, cum n'a mai fost.

Pământul dă roadă destulă pentru toți. Fabricile produc mai mult decât ne trebuie. Civilizația noastră are străluciri de basme. Și toată viața publică stă în zodia și sub vraja spiritului „social”. — Totuși, sunt milioane cari n'au un codru de pâine; n'au o haină caldă; n'au un lemn în vatră. Milioane, cari privesc în fața iernii cu încruntarea desnădejdi.

Puterea lumescă se dovedește neputincioasă în fața acestei tragedii. Se dau legi, se clasifică mizeria în chip și formă, se organizează „asistența socială” după metode savante. Străduințele laudabile, dar... mizeria crește mereu și fantoma ei sinistră întunecă zarea trușăsei noastre civilizațiuni.

Este totuși o nădejde, una singură: Samarineanul milostiv! Caritatea creștinească singură poate alina atâta suferință. Dela Hristos până astăzi, ea lucrează fără încetare. Fără șgomot și fără reclamă, săvârșește mereu minuni, pentru a menține echilibrul vieții sociale, mereu amenințat de răutatea și neputința îngâmfării omenesci.

O singură pildă. Iarna lui 1931/32 a fost și ea nemiloasă. Mai ales în Germania. Mila catolicilor s'a pus pe lucru. O parte din roadele ei se cunosc și s'au putut evalua în cifre. Una dintre organizațiile de ajutorare catolică: „Caritas”, a distribuit, ea singură, alimente în valoare de 2 milioane Mărci! Și, se știe: 1 M. face 40 Lei! Apoi: la mesele ei s'au servit gratuit 25 milioane de prânzuri. Să se adauge ajutoarele date în bani și haine. Să nu se uite nici generozitatea arătată de toate instituțiunile catolice: școli, internate, mânăstiri, cler, asociațiuni, cari au făcut eforturi de admirat în câmpul dragostei active față de cei oropsiți, în tot cursul iernii. — Așa că întreagă opera catolică de asistență socială a împărțit circa 100 milioane, adică una sută milioane Mărci, ajutoare săracilor! — Este o cifră care impune respect. Și asta încă nu e tot. Asistența spirituală, organizată în aceeași vreme de încercare: sale de lectură și de muncă, exerciții spirituale, cursuri de instrucțiune religioasă și profesională, etc. stă la aceeași înălțime.

Această miraculoasă putere trebuie pusă în acțiune și acum. Cărmuitorii bisericii lui Hristos, în frunte cu Papa, au și început a trezi conștiințele credincioșilor la marea datorie a milei. Și, credem, și de astă dată pilda Samarineanului va face minuni.

Nu numai aiurea, ei și la noi. Căci ne avem și noi săracii noștri. Sunt și în bordeiele noastre bătrâni părăsiți, pe cari nu-i caută nimeni. Sunt orfani, cărora le îngheață lacrimile pe obrazii sfârșiți de foame. Sunt nenorociți, cari n'au nici curajul să-și arate în lume desnădejdea. Iarna se apropie de ei ca o teribilă amenințare.

Dar nici mila nu a murit pe plaiurile noastre. Trebuie însă trezită. Trebuie să i-se spună chemarea lui Hristos. — Și trebuie organizată. Trebuie cerute și adunate darurile la timp prielnic și împărțite cu chibzuială. Cât de ușor s'ar putea alunga astfel, mai ales din satele noastre, fantoma mizeriei extreme! — Agru ar putea împlini minunat această slujbă a Samaritanului. Să organizeze, permanent și sistematic, dragostea milostivă a creștinilor, în toată provincia noastră bisericească. Intră în programul lui!

Agru și presa

Problemă mereu actuală — Agru este chemat s-o rezolve — Cotidian ori revistă catolică? — Să trecem la realizare!

de Dr. NICOLAE POPA
medic, secretarul Agru-lui București

În câteva rânduri, în coloanele ziarului „Unirea”, și pe cât am auzit și cu ocazia congresului general trecut al Agru-lui, s'a pus chestiune presei catolice în România. Este o problemă prea ardentă și de o importanță prea capitală, pentruca să nu se caute rezolvirea ei practică cât mai cu degrab și în chipul cel mai potrivit.

Acest lucru îl vor fi urmărit, de sigur, și discuțiunile pomenite. Din nefericire însă, nu prea le cunoaștem. Se spune, că era vorba de un cotidian, apoi de o mare revistă... cari au rămas, amândouă, în neguri. — Poate n'ar fi stricat, să se procedeze ceva mai... democratic. Nu ar fi fost rău, bunăoară, dacă în coloanele „Unirii” s'ar fi făcut discuțiuni mai largi, cum s'au făcut în alte chestiuni. Și mai ales dacă s'ar fi dat chestiunea spre a fi discutată și de diverse comitete ale secțiunilor Agru-lui, ce ar fi fost socotite capabile de un aviz în cauză. Așa, ne găsim în același punct inițial: să realizăm practic ideea presei catolice în România. Cum? Desigur potrivit și urgent. Dar atât urgența cât și modalitatea potrivită comportă discuțiuni și deci puncte de vedere deosebite. În cele ce urmează expunem unul.

Credința noastră este că rostul fundamental al Agru-lui nu poate fi decât împărtășirea vieții religioase, și adâncirea în conștiință a credinței. Prin acest rost fundamental el vizează înseși temeliiile structurii sufletești, singurul lucru care interesează, fiindcă „toate celelalte se vor adauge”. O primă condiție deci: pentru ca într-o acțiune modalitatea să fie potrivită, ea trebuie să corespundă scopului acțiunii întreprinse.

Agru nu este și nu poate să fie o asociație cu unul sau mai multe comitete și sucursale cari administrează depunerile membrilor, pentruca să le poată face dare de seamă odată pe an. El trebuie să fie o asociație în care fiecare membru să activeze pe cont propriu, dar în deplină concordantă cu ceilalți; și zi de zi. O modalitate potrivită va trebui să țină seamă și de aceasta.

Agru s'a născut în cele mai tulburi vremuri ale sufletului omenesc, în cari dezorientarea și nesiguranța învăluie orice acțiune. Pe stindardul lui deci nu poate fi scris decât încredere și nădejde. În aceste vremuri de panică slab înăbușită, în cari conducătorii lumii nu mai pot găsi decât expediente, Acțiunea catolică, și deci Agrul, nu poate activa decât sistematic și cu sentimentul deplin că îndeplinește operă de pace și constructivă.

În sfârșit — oricât de greu ne-ar veni —

trebuie să mărturisim, fără a mai intra în amănunte, că prea puțin cunoaștem și apreciem credința noastră catolică. De aceea, prima datorie de onoare a Agru-lui este tocmai să conlucreze, sub auspiciile Bisericii, la o mai profundă cunoaștere, apreciere și manifestare vie a credinței acesteia.

În lumina acestor considerațiuni ne întrebăm, deci, cum să realizăm ideea presei prin Agru? Și primul nostru răspuns este: în împrejurările actuale Agru nu trebuie să-și ia răspunderea unui cotidian. În trecut s'a făcut o experiență, care a dovedit că un ziar al Bisericii unite, astăzi, nu poate rezista concurenței, din lipsa numărului suficient de cetitori. Un cotidian, ca să fie în spiritul vremii, ar putea să urmeze numai două căi: sau calea politică sau pe cea informativă. Agru însă în nici un caz nu poate face politică, și aceasta nu pentru discuțiunile cari ar putea lua naștere în sinul membrilor săi, ci pentrucă dacă a face politică înseamnă a susține un partid, credem că nu este bine să se lege ideea credinței de politica de partid. Motivarea este foarte simplă: Orice triumf se va atribui partidului politic, orice eșec va diminua ideea credinței. Un ziar politic independent nu-l credem viabil pentru o mulțime de motive; și afară de aceasta nu ar răspunde primelor și celor mai necesare țeluri ale Agru-lui. — Un ziar informativ nu va putea face în nici un caz față concurenței în aceste vremuri în cari cetitorii sunt doritori de știri senzaționale redade în amănunt. — Presa pe care ar iniția-o Agrul va trebui să aibă în vedere nu numai pe credincioșii greco-catolici, ci pe toți cetățenii României. Printr'un ziar politic sau de informațiuni nu va putea satisface nici pe unii nici pe alții. Să lăsăm deci deocamdată oamenii să-și aleagă singuri ziarele politice sau de informațiuni cari le convin, din cele existente.

Dar fiindcă Agru-l trebuie să activeze în vederea scopurilor sale și pe calea presei, la baza acestei acțiuni trebuie să se pună starea actuală a bisericii unite. Va trebui s'o ia dela început: presă bună pentru popor și presă pentru intelectuali. Poporul trebuie instruit, informat și încurajat în legăturile sale de credință. Și intrucât gazete bune cari urmăresc acest scop avem (ex. Unirea Poporului), Agru-lui i-ar reveni doar sarcina să le susțină materialmente și să le facă propagandă intensă și continuă.

Pentru intelectuali însă lucrul se schimbă. Constatăm cu durere că în vreme ce și penitenciarele (câte sunt în țară?) își au revista lor

lunară — un intelectual greco-catolic nu-și poate odihni sufletul, documentându-se în limba sa, asupra marilor chestiuni ce frământă astăzi omenirea, primate prin prisma credinței. Și mai constatăm ignoranța noastră — pe care trebuie să o mărturisim — în ale credinței. Aceste două constatări ne indică primul pas pe care Agru, în conformitate cu rostul lui, trebuie să-l facă. *Pentru intelectuali deci, — înainte de toate o revistă lunară, cu conținut bogat și îmbrățișând, pe capitole, toate ramurile preocupărilor sufletești; o revistă care să mobilizeze energiile latente și care prin organizarea sa ar putea interesa activ un foarte mare număr de intelectuali; o revistă care, însemnând pâinea spirituală de toate zilele pentru greco-catolici, ar fi în același timp fărmitura căutată pentru toți câți ne încunjoară cu dragoste sau cu dușmănie.*

Credem că nu este prea greu sub nici un raport editarea unei reviste în genul celei vizate mai sus. Se cere însă dragoste sinceră pentru ideea Agru-lui și conștiința că trebuie să activăm. Dacă pe acestea le avem, Agru de astăzi va fi trîmbița de argint a laudei noastre de mâine.

Congres filosofic catolic internațional. S'a ținut în Oct. c., trei zile de-a rândul, la Praga. Seria conferențelor a deschis-o păr. Metodi Haban O. P., redactorul „Revistei filosofice” cehoslovace, susținând că e posibilă sinteza modernă a vieții, întru cât s'ar eschide antiteza prea ascuțită dintre idealism și materialism, cum și face, de altfel, tomismul. — Alte disertații: Ontologia ca bază a educației personalității (prof. Matocha dela Olmütz); Filosofia modernă cehoslovacă (prof. Beneš — Praga); S. Toma și motivele fundamentale ale spiritului modern (P. Przywara S. I. din Germania); Obiectivitatea cunoașterii (P. Boskovic O. P. din Jugoslavia); Metafizica tomistică și aspirațiunile moderne (prof. Kowalski din Polonia); Sinteza adevărului după sf. Toma (prof. Kremen-Louvain); Intuiția intelectuală a lui Bergson, considerată din punct de vedere tomistic (prof. Jolivet-Lyon); Metafizica drept bază a ordinii morale și sociale (P. Urban, O. F. M. — Praga). Au mai conferențiat și alții, tratând chestii la fel de serioase și actuale. — La debaterile acestui congres filosofic a luat parte și păr. episcop Robu al Iașilor.

Atanasie Anghel și d. N. Iorga

Insemnări pe marginea unei comunicări academice

de Z. PĂCLIȘANU

Descoperirea a două scrisori fără importanță, fiindcă nu cuprind nimic nou, ale lui Atanasie Anghel, a dat prilej dlui N. Iorga să facă o nouă comunicare într-una din ședințele publice ale Academiei române.

Comunicarea, apărută zilele acestea în broșură, merită să ne oprim puțin asupra ei, fiindcă este deosebit de caracteristică pentru mare parte a operei istorice a autorului.

Ce cuprind „importantele acte ardelenești”, cum le numește dl Iorga, pentru a fi vrednice de o comunicare specială în fața Academiei? În cel dintâi Atanasie Anghel scrie, la 26 Noembrie 1698, cardinalului Kolonics că ar dori să fie chemat la Curte, ca să expună situația grea a bisericii sale; iar în a doua comunică arhiepiscopului cardinal din Strigon (30 Noembrie 1711), că a fost vizitat la Alba-Iulia de episcopul din Maramureș, care i-a declarat că vrea să treacă și el la unire; că dânsul, Atanasie, l-a trimis, însoțit de iezuitul Szunyogh, la generalul comandant, care, la rândul lui, l-a recomandat generalului Montecuccoli. Atanasie cere ca în caz de trecere la unire să i se dea și episcopiei maramureșene privilegiile și imunitățile date episcopiei ardelen. În partea a doua a scrisorii îl roagă pe cardinal să intervină ca să se restituie bisericii din Bălgrad dreptul de a fabrica și vinde bere, pe care l-a avut până în anii trecuți, și pe care i-l contestă acum comisarul suprem Ignatiu Haan.

Încercările de unire ale episcopului maramureșan Serafim Petrovai, le cunoașteam și până aci din scrisoarea din 25 Noembrie 1711 a lui Serafim însuși, către același cardinal, scrisă și ea chiar în Alba-Iulia; din scrisoarea dela 29 Decembrie 1711 a iezuitului Havenesi, și din hotărârile dela 21 Decembrie 1711 ale adunării județului Maramureș. Nu cunoașteam chestia cu fabrica de bere și nici dorința din 1698 a lui Atanasie de a merge la Viena.

Pentru *atât* erau, credem, suficiente, câteva rânduri în *Revista istorică*...

Comunicarea d-lui N. Iorga cuprinde patru pagini: în două ni se dă rezumatul scrisorilor, iar în două comentariile autorului, cari, *acestea*, sunt de-adreptul uluitoare; cum se vor convinge cititorii îndată.

Dl N. Iorga ne asigură, că scrisorile publicate de d-sa adaugă la cunoștințele, pe cari le avem cu privire la „*Mitropolitul ardelen Atanasie, devenit, de pe urma unirii cu Biserica apuseană, simplu episcop de Făgăraș*”. Ori, și copiii din școlile unite știu, că Atanasie Anghel n'a devenit niciodată episcop, nici simplu nici nesimplu *de Făgăraș*, din motivul foarte evident că Atanasie a murit la 19 August 1713 în Bălgrad, unde a și fost înmormântat și că episcopia unită s'a numit „*a Făgărașului*” numai dela 1721 înainte și că cel dintâi episcop unit *de Făgăraș* a fost *I. Patachi*.

Ne mai spune apoi dl Iorga, că la 1698 Atanasie era un *om dezorientat*. Din ce apare această dezorientare? Ascultați, căci e foarte „academic”: iscălește „vlădică” și se pricepe a-și întinde o mare iscălitură însă n'are decât vechia pecete îndătinată, cu cei trei ingeri. Aceasta este dezorientarea lui Atanasie la 1698. Cititorii sunt rugați să creadă că nu glumesc. Așa scrie dl Iorga, negru pe alb, la pag. 2 a comunicării făcute în ședința publică dela 22 Aprilie a Academiei române.

Dar faptul că Atanasie iscălește „vlădică” dovedește nu numai dezorientarea lui, ci conștințele ceva cu mult mai grav: traducătorul scrisorii a tradus pe vlădică cu *episcopus* iar Curtea a *reținut acest titlu*. O aluzie evidentă la faptul că mitropoliții (?) de până aci al Bălgradului, au fost degradați în urma acestei „dezorientări” a lui Atanasie la rangul de simpli episcopi. Crima ar fi într'adevăr mare, dacă ar fi... Ori, Teofil iscălește și el la 9

Foiața „Unirii”

Rada

— motiv popular —

de Radu Brateș

Răsturnat din goana vrerilor, acum,
lespede în rândul bulgărilor moi,
învălinind lumina gândului de-apoi,
trup sfrijit, pierdut în beznă, își îmbii —
Radă, tu, scânteie'n ochii oii,
să-l cădești cu lacrimile tale,
să-l îngropi în cântec de jale:

alătura drumului

în mireazma fumului

din urciorul tău cu izmă creață...

Radă în 'nămiezi

Vină și-l mai vezi:

zaristile să-i imbie

cântece la răspântie,

subsuori de busuioac

să-i răsară din mijloc —

Tu să plângi dauna'n vis

din mormântul meu închis...

In amurg de toamnă albă, colbăit în burd

[grea,

glas de bucium să răsune, Rada mea,

frații mei să-și frângă pașii pe mormânt,

crucea strâmbă s'o desplante din pământ

brațul tău de piatră albă —

impletește mândră salbă

din cuvintele dintâi:

talisman la căpătâi —

și surâs obștesc rămâi!

Radă, Radă,

doar în primăvara sfântă adă,

primenit în stropi de soare, plug cu boi,

ară țărna grea de ape și iubirea dintre noi:

să răsară grâu curat cu bobul plin —

alătura drumului

în mireazma fumului

din urciorul tău cu frunze de pelin...

Blajul și biblioteca lui

Conferență ținută la postul de „Radio difuziune” din București în ziua de 18 Octomvrie 1932

De **Alexandru Lupeanu**

bibliotecar arhidiecezan

Blajul a fost totdeauna un oraș de cărți și de cărturari.

Din clipa, în care vlădica Inochentie Micu, marele său cititor, plecat de pe meleagurile făgărășene ale legendarului Negru Vodă, descălecă în inima Ardealului, conacul de vânatoare și de necurmate petreceri „nemeșești” dela îmbinarea Târnavelor își schimbă fața și menirea, ca la un semn de vrajă.

În chiliile boltite, unde odinioară slăbănogul Mihail Apafi al II-lea își îneca plictiseala în vin, în locul magnaților fuduli și cheflii, se instalează călugări umili și osârdnici cari au degetele deprinse pe boabe de mătânie și pe slove. Garafele pântecoase coboară în pivniți pustii și locul lor îl ocupă bucoavnele și ceașloavele românești ale noului stăpân.

Blajul renăscut și întinerit, se încadrează în altă ideologie: devine stâlpu de foc, prin cărți și cărturari, al neamului de opincari din țara lui Gelu, Memmorum și Glad.

Insuși episcopul Inochentie, descălecat la Blaj în 1737, aduce în gluga sa oltenească un număr de peste 200 de tomuri, cărți rare și prețioase, pe cari le lasă moștenire *Bazilișilor* din Mănăstirea Sfintei Treimi, întemeiată chiar de dânsul. La acestea se adaugă cărțile grecești ale pribeagului arhimandrit bibliofil *Leontie Mosconas*, care venea tocmai din insula Naxos a arhipelagului răsăritean.

Din pomenitele dării, cari vin din două lumi deosebite, din metropolele de cărturărie apuseană, cercetate de Inochentie Micu și de înaintașul său Ilean Giurgiu, și din orientul lui Mosconas, bogat în vechile forme ieratică, se întemeiază bătrâna *biblioteca mândstirească* dela Blaj, din preajma căreia răsar atâția cărturari și apostoli ai nației noastre, începând cu mijlocul scolului al XVIII-lea și până la 1859, când, decodată cu unirea Principatelor române, făclia

Aprilie 1696 „Vlădica Teofil” (Iorga, Scrisori și inscripții ardeleni și maramureșene, p. 282). La 1675, Sava Brancovici iscălește „Vlădica Sava” (Cipariu, Acte și Fragmente, p. 148), asemenea și Dosofteiu la 1627 „Vlădica Dosofteiu de Bălgrad” (Ibidem, p. 150. Vezi și p. 153). Ioa de Prislop era numit la 1596 „vlădica soboarelor românești” (Ibidem, p. 192). Atunci, care e crima lui Atanasie iscălnind și el ca și antecesorul „vlădica”, și care e „stângăcia” secretarului său traducând pe vlădica cu *episcopus*?

Analizând scrisoarea întâia a lui Atanasie, dl Iorga ne spune că în ea „vlădica” (ghilimelele sunt ale d-lui Iorga) se arată desperat de situația materială în care și-a găsit Biserica și că din ea se desface motivul legăturilor cu Roma: „lipsa mijloacelor de întreținere”. Ce spune însă Atanasie în scrisoare? Iată: „Ecclesiae nostrae mala in tantum excreverint cumulum ut illa amplius ferri posse desperemus”. Unde e aci vorba de situația materială a Bisericii ori de lipsa mijloacelor de întreținere? Eu nu discut motivele unirii, dar ori cât mi-aș bate capul, nu pricep pentru ce *mala = lipsa mijloacelor de întreținere*, și de când *mala* se referă numai decât la situația materială. Noi știm din alte multe izvoare că situația morală a Bisericii române era cu mult mai cumplită decât situația materială și cu mult mai insuportabilă. Prin urmare *mala* de aci înseamnă situația generală a Bisericii românești ardeleni, iar nu numai lipsa mijloacelor de întreținere, cum explică dl Iorga.

Dl Iorga afirmă, vorbind de călătoria la Viena solicitată de Atanasie, că „după cât știm, nu pare a-i fi fost aprobată”. După cât știm noi, călătoria nu numai n'a fost aprobată, ci Atanasie a fost invitat s'o facă și a și făcut-o. Amănunte în *N. Iorga, Istoria Bisericii românești, ed. II. vol. II. pp. 31 sq.*

Vorbind de declarația din 1711, prin care Atanasie revenea la ortodoxie, dl Iorga ne trimite în nota 3 la *Studiile și documentele* d-sale, vol. XII, pp. 382—83, No. XI. Ori, *Studiile și documentele* d-sale nu cuprind nimic privitor la această declarație, iar numărul XI dela pp. 282—83, este un act de hirotonie dat de Atanasie preotului Ianăș din Hașeg.

Ce are a face aceasta cu „declarația de sobor” amintită, din 1711? *Esztergom* nu este *Agria*, cum spune dl Iorga, *Esztergom* e *Strigon*, iar *Agria* e *Eger*.

Despre Serafim al Maramureșului ne spune dl Iorga că „situația lui de Vlădică neconfirmat, lipsit de ajutorul teologului, se târî până la data necunoscută, când îl înlocui sau îi succedă Dosofteiu Teodorovici”.

Fără a stăruî în amănunte și a arăta toată povestea vlădiciei lui Serafim, azi bine cunoscută, țin numai să amintesc că data când i-a succedat Dosofteiu Teodorovici nu e de loc necunoscută, cum afirmă dl Iorga: e sfârșitul anului 1717.

Acestea sunt comentariile dlui Iorga. Citindu-le cititorii au trebuit să-și pună întrebarea: ce rost a avut această comunicare în fața Academiei române, când pentru a aduce la cunoștință lumii *marea* (?) descoperire istorică, erau suficiente câteva rânduri în *Revista istorică*? Rostul apare evident: dl Iorga vrea să arate: 1) că Atanasie Anghel, autorul unirii cu Roma, a fost, prin dezorientarea sa, cauza degradării mitropolițiilor români la rangul de simpli episcopi; 2) că motivele legăturilor lui Atanasie cu catolicismul au fost interesele materiale (mijloacele de existență, cum zice d-sa); și 3) că Atanasie era atât de lacom de bani, încât ținea și o cârciumă, de care nu se sfliește a scrie cardinalului dela Strigon, chiar în scrisoarea privind lucruri atât de serioase cum e aceea din 30 Noembrie 1711. De aceea dl Iorga a însoțit publicarea scrisorilor de comentariile a căror valoare am văzut-o. Mai mult încă, d-sa traduce pe *braxatorium* cu berărie, spunând că Atanasie scrie cardinalului să intervină să i se restituie *berăria* uzurpată de comisarul suprem Haan. Scrisoarea spune însă cu totul altceva. *Braxatorium* nu e berărie ci *fabrică de bere* (braxare cerevisiam = a fabrica bere).

Braxatorium-ul nu era al lui Atanasie, ci al bisericii din Alba-Iulia, și constituia singurul ei venit. Scrisoarea o spune limpede. Pentru ce nu spune dl Iorga cum spune și ce spune ea?

Germania docet. Nu-s toate bune nici în țara Neamțului. Noi, totuși, cu puțină bunăvoință, am mai găsi câte ceva de învățat pe malurile Rinului.

Iacă, de pildă, nouile directive date de guvernul Reichului pentru educația și instrucția tinerimii germane. Se cuprind într-o scrisoare adresată în Iulie c. de către ministrul de interne v. Gayl guvernelor țărilor federate. Și, în legea ce se pregătește, ele vor deveni, de sigur, bun comun al întregii republici, dând factura sufletească a viitoarelor generații.

Intreg învățământul va purta, evident, pecetea naționalismului integral și va sta în slujba ideii de refacere a puterii și autorității poporului german. În acest scop, va trebui adâncit în tinerime sentimentul datoriei față de popor și de stat. Cultul exagerat al individualității — moștenire dela Luther! — trebuie să înceteze. — Apoi: în școală n-are ce căuta politica de partid. Profesorii stau în fața tineretului ca reprezentanți ai Statului, pe deasupra partidelor. Școala trebuie să dea o temelnică cultură germană, pe toată linia.

Poate că, în această privință, se face chiar exces de zel, pe care nu-l putem aproba. Vom aplauda însă fără rezerve ceea ce urmează: „Educația cetățenească și națională — așa continuă adresa ministerială — își capătă forța internă cea mai puternică din adevărurile creștinismului. De aceea, va fi în continuu datorita mea specială de a asigura și de a proteja dezvoltarea liberă a școlii creștine și baza creștină a oricărei educații”.

Nu avem nimic de adaogat. Indrumătorii școlii românești însă ar face bine să tragă nițel cu urechea spre Rin. Dacă s-au cam grăbit în trecut să impoarte de-acolo pleavă, ar putea aduce câteodată și ceva grâu!

Perspective sumbre. Se vorbește mult de pace, dar se lucrează mult pentru războiu. Se țin conferințe pacifice, și se fabrică gaze asfixiante. Aceasta-i realitatea. Și până când la mesele verzi trimișii bine plătiți ai neamurilor fac probe de echilibristică retorică, în cele ateliere ale morții de mâine se experimentează cu produsele extrem de inventivului spirit al uciderii.

de lumină și cultură se statornicește pe malurile Dâmboviței muntene.

Blajul, sărac în oameni la început, căci descălecătorul a găsit aci abia câțiva rânđași între ruinele unei curți pustii, se preschimbă curând în roiu de albine harnice, cari cutrieră până în depărtări neînchipuite după florile învățaturii mântuitoare. Ucenicii dela Târnave își poartă umilinta lacomă de lumină prin celea mai vestite centre de cultură apuseană, ca Viena, Tirnavia, Lemberg și Roma, răvășind bibliotecile și făcând legături cu cărturarii. Și ei nu se întorc acasă nici cu mințile, nici cu mâinile goale. Își trag îmbucătura dela gură, mai cerșesc, mai se roagă și sporesc întruna tezaurul de cărți al bibliotecii lor, fără de care nici nu se poate închipui o mănăstire vie, roditoare.

Chiar cei dintâi călugări dela „Sfânta Treime” au atâtea cărți alături de schimniceasca lor trapeză, încât se văd nevoiți să-și constituie un bibliotecar în persoana ieromonahului Grigorie Maior, căruia i-se dă în seamă cu mare sfințenie „*bună paza bibliotecii*”.

Acești grijulii ieromonahi și-au și durat atunci, curând după jumătatea întâi a sec. XVIII, o seamă de dulapuri încăpătoare și puternice cu geamlăcul din sârmă împletită, dintre cari 10 exemplare sunt și astăzi, după 178 de ani, o interesantă priveliște a bibliotecii celei mari dela Blaj. În acestea dulapuri ei au îngrămădit

mai ales opere de teologie și filozofie, conform cu preocupările de cari erau animați. Se întâlnesc aci rarități din aproape toate edițiile celebre, începând cu o „Perrara” venețiană din 1493, până la regescul tipograf „Robert Stephanus” dela Paris, ori „Matheus Kempffer” din Frankfurt pe Maina. Nu lipsesc nici gramaticile franțuzești din Lugdunul Bataviei, dovădind că ieromonahii cei vechi dela Blaj nu erau străini de contactul sufletesc cu întreg apusul cult.

La 23 Aprilie, anul 1773, ieromonahul Grigorie Maior, fostul bibliotecar dela „Sfânta Treime” din Blaj, își primia consacrarea de episcop în chiar paraclisul curții împărătești din Viena, prin punerea mânilor lui Vasile Bojișcoviți din Croația. Strănille le țineau cântăreți vestiți, preoți și protopopi români, comandați special pentru aceasta, din Ardealul îndepărtat. Intre privitori se cuceria și împărăteasa Maria Terezia însăși, dimpreună cu Iosif al II-lea și cu înalții dignitari ai Curții. Strălucitul paraclis imperial al Habsburgilor răsuna atât de melodios de psaltihia dela Târnave, și frumoasa figură de vlădică românesc, împodobit cu mandia și camilafca bizantină, a încântat atât de mult împărăteasca asistență, încât, la sfârșitul liturghiei, noul arhieru a primit în dar o cruce scumpă cu nestemate, și un inel. Iar când a fost la audiența de mulțumită, împărăteasa s'a milostivit să întrebe pe blândul ierarh, cu ce i-ar mai

putea face bucurie, pentru plăcerea ce-a avut-o, asistând la consacrarea unui episcop de rit răsăritean?

Grigorie Maior, fostul bibliotecar călugăresc dela Blaj, a cerut cărți și iarăși cărți, cari, atunci, erau atât de scumpe. Maria Terezia numai decât a dat ordin, să se aleagă dubletele din biblioteca imperială și să fie oferite episcopului român cu atâtea sete de carte. Tot atunci a dat împărăteasa și hârtia de înființare a Seminarului „Sfânta Barbara” din Viena, destinat anume pentru tinerii români greco-catolici din Transilvania, cari, prin păstorul lor arătau atâtea râvnă spre învățatură și lumină.

Cărțile primite de episcopul Grigorie Maior dela Maria Terezia formează o bună parte din tazeurile bibliotecii centrale dela Blaj. Ele se disting prin legăturile frumoase, albe, de pergament presat, cari dau fiori bibliofililor incorrigibili.

A urmat apoi alt roiu de ucenici întorși la vatră din metropolele apusene, seria ilustră a luferilor școalei ardeleni, ca Samuil Clain, George Șincai și Petru Maior, cu nesfârșitul lor șir de urmași, până la marele Timotei Cipariu,

Luferii școalei ardeleni își fixează preocupările mai ales asupra limbii și a istoriei naționale. Cărțile achiziționate și rămase dela dânzii slujesc în prima linie gândul de a dovedi, și nației și străinătății, că noi Români suntem strănepoții lui Traian și limba noastră este grai

Acțiune Catolică

Rostul și elementele ei esențiale — Mirenii în slujba apostolatului ierarhic — Principii folositoare pentru organizarea Agru-lui nostru

de Pr. I. GEORGESCU
canonic

Firește că nu se experimentează numai decât cu oameni. Pentru probă sunt bune deocamdată și dobitoacele. Efectul distrugător al preparatelor chimice se poate observa și judeca și pe pielea acestora. Specia animalică nu împoartă. Șoareci, șobolani, iepuri, cobai, câini, mățe, — tot una.

Zis și făcut. Experții (chimico-industriali, nu financieri), după cum scrie o gazetă germană, au adunat 2000 de mățe și le-au închis ermetic într-o încăpere potrivită. Au slobozit apoi asupra-le gazurile noi, a căror putere era să fie încercată. S'au pus apoi să privească efectul. Il privim și noi cu ochii minții, în temelul celor notate în gazeta din chestie.

„Mățele săreau ca turbate în toate părțile, în încăperea din care zadarnic căutau scăpare. Din ochi și din gură li-se scurgeau lacrimi mestecate cu bale. Inzădar încercau să-și aline cu labele durerile de ochi. Faptul că biete dobitoace își ridicau capetele în sus se explică din împrejurarea că gazul fiind mai greu decât aerul, biete de ele voiau să respire aer curat.

Asta de începătură. După care d. profesor apasă un buton, prin ceace se pune în mișcare un ventilator în camera de experiențe. Iar cu aceasta începe sufocarea. Gurile dobitoacelor se cască largi; se umplu de spume; boturile devin vineții. Respirația e tot mai rară și mai slabă, până când, o măță după alta, cad sleite de puteri. Unele în spasmi și convulsii crâncene. Chiar și dintre cele scoase la timp din atmosfera otrăvită, cele mai multe au murit după douăzeci și patru de ore. Una singură a murit abia la patrusprezece zile după o asemenea probă.

Sfârșit la fel se pregătește mulțimilor omenești. Și o scârbă adâncă ne cuprinde la gândul că cei ce uneltesc unele ca acestea, sunt oameni ca și noi, și fil al veacului luminii chimico-tehnic-industriale, în care trăim și noi. Până când va bineplăcea puterilor întunerecului să deslănțule viforul pustiirii și al morții. — Pentru depărtarea cărei clipe de urgie, Domnului să ne rugăm!

În preajma celui de al patrulea congres general al Agru-lui, nu va fi fără interes să ne dăm seama și noi de elementele esențiale ale Acțiunii Catolice, preconizată cu atâta putere de convingere de S. S. papa Pius XI, fiindcă Agru-l, se știe, nu e altceva decât acțiunea catolică românească.

Chestiunea, ce ne preocupă, a fost foarte limpede expusă de Părintele Pizzardo, arhiepiscop titular de Nicea, secretarul Congregației afacerilor bisericești extraordinare, asistentul aceslastic al comitetului central al Acțiunii Catolice Italiene, într-o conferință ținută la Seminarul francez din Roma, în prezența Cardinalului Verdier, arhiepiscop de Paris și a ambasadorului Franței pe lângă Vatican.

Mulți socotesc că acțiune catolică e orice lucrare cucernică, evlavioasă, de pildă cercetarea sfintelor slujbe, pomenile, miluirile și altele. Acțiunea catolică, cerută de Prea Fericitul părinte Papa e, însă, un lucru precis, bine definit canonic. Ea înseamnă *participarea mirenilor organizați la apostolatul ierarhiei bisericești*. Această definiție sintetică, formulată de însuși Sfântul nostru Părinte, e lămurită în Statutele Acțiunii Catolice Italiene, precum urmează: „Acțiunea catolică e unirea forțelor catolice organizate pentru afirmarea, răspândirea, înfăptuirea și apărarea principiilor catolice în viața individului, a familiei, a societății, potrivit cu învățăturile Bisericii, cu îndrumările Sfântului Scaun și în atârnuare de autoritățile eclesiastice în drept”.

Pentru a înțelege mai bine aceste definiții, vom cerceta de data aceasta următoarele elementele esențiale:

1. Apostolatul ierarhic.

Apostolatul e răvna inimii de a căuta și a aduce, chiar cu mari jertfe, sufletele seme-

nilor noștri la Hristos. E nevoia de a înfăptui în toate sufletele împărăția lui Dumnezeu. Cuvântul rostit de Mântuitorul nostru pe lemnaul crucii: „Mi-e sete” (Io XIX, 28.) răsună și trebuie să răsune, nu numai în urechile unui Pavel, ci în urechile tuturor, deapauri și pretutindenți. Dacă Domnul Hristos ne-a încredințat fiecareia din noi grija aproapelui nostru, a lăsat în sarcina lui Petru și a apostolilor, adică ierarhiei bisericești, grija de a înfăptui pacea sa pe pământ. În acțiunea catolică, fragment din numitul apostolat, nu se poate vorbi de un apostolat nedefinit, ci de un apostolat adevărat, încuviințat de Isus Hristos și încredințat ierarhiei Bisericii sale. E vorba de un apostolat propriu zis, nu de o activitate cu scopul redus la formarea religioasă a individului, cum se întâmplă în Congregațiile Mariane și în diferite confraternități, netăgăduit foarte folositoare și însemnate chiar din punctul de vedere al acțiunii catolice. Tocmai de aceea, actualul papă le-a ridicat la vrednicia de ajutoare ale acțiunii catolice.

Tot din această pricină, la dreptul vorbind, nu se țin de apostolatul ierarhic și deci de acțiunea catolică asociațiile profesionale, sociale, economice sau materiale, deși numita acțiune le însuflă principii creștine și învățături bisericești. Astfel acțiunea catolică se sprijină pe tot ce e organizație cu caracter religios, mijlocind harul binecuvântării de sus.

Această concepție despre colaborarea la apostolatul ierarhic ne dă încă o normă sigură pentru determinarea operelor și activității acțiunilor catolice, și ne arată rostul ei intim de eficacitate supranaturală. Ierarhia e ca trunchiul din care cresc crengile și mlădițele, sau ca trupul pe care îl slujesc membrele (măinile și picioarele) acțiunii catolice. De aceea se

latin, adus de legionari de pe malurile Tiburului.

Acești luceferi ai redeșteptării noastre culturale și naționale sunt cei dintâi cari adună documente privitoare la trecutul românesc, adună hrisoave și manuscrise, însemnări și hârtii bătrâne pe cari le utilizează cu sistem și cu metod, în vederea mărețului scop pe care-l serveau. Secția documentară a bibliotecii o avem dela dânsii și dela Cipariu și Ion Micu-Moldovanu.

Un mare merit al urzitorilor școalei cărturărești dela Blaj este, că ei știu să se încadreze, chiar dela început, în marele fluviu al vieții românești de pretutindenți, ținând contact, peste munți și peste graniți aspru ferecate, cu produsele spirituale ale cărturarilor moldoveni și munteni.

Biblioteca centrală dela Blaj are în copii frumos executate »Cronica« vel-logofătului Miron Costin și »Hronicul pentru vechimea Româno-Moldo-Vlahilor« a lui Dimitrie Cantemir, precum și o »Istorie a țării românești de când au descălecat pravoslavnicii creștini« de autor necunoscut, despre care deasemenea nu știm să fie cunoscută. Tot aci se păstrează și cea mai veche traducere românească a »Învățăturilor lui Neagoș Voievod către fiul său Teodosie Vodă«. Și alte numeroase manuscrise și codici, cari arată că neobosiții ieromonahi dela Sfânta Treime din Blaj aveau contactul spiritual cu

cărturăria românească anterioară lor, ori unde s'ar fi manifestat ea, pe malurile Bahluului, ori ale Dâmboviței bucureștene.

Știm precis că operele Moldovenilor și ale Muntenilor erau cunoscute la Blaj încă de pe la 1757, precum o spune, de pildă, nota originală de pe »Hronicul« lui Cantemir: »Acest Hronic prefăcându-l l-am scris precum se vede, eu Costandin robul lui Dumnezeu și dascăl al școlii românești din Blaj... Inceputu-s'au a să scrie în anul 1756 Septembrie 8 și s'au săvârșit în anul 1757 Martie 13«.

Ieromonahul Samuil Clain, în a sa »Scurtă cunoștință a istoriei Românilor«, păstrată la Blaj, dă cea mai veche relație »Despre scriitorii cei din Români« și amintește nume pe cari istoricii noștri literari nu le cunosc, ori le-au dat uitării cu totul. Harnicul ieromonah dela Sfânta Treime le cunoștea însă, fără îndoială, operele, pe cari, dacă biblioteca dela Blaj nu le mai are astăzi, vina este a armatei lui Bem din 1849, care a jefuit la Sibiu locuința lui Cipariu, când era membru în Comitetul Național. Atunci s'au irosit atâtea opere neprețuite din vechea bibliotecă mănăstirească dela Blaj, pe cari Cipariu le deplânge atât de dureros, în al său »Arhiv pentru filologie și istorie«!

Cea mai bogată și mai prețioasă parte din biblioteca bătrână dela Blaj, o alcătuiesc însă, desigur, cărțile »Părintelui filologiei române«. Acest minunat fiu de țărăni de pe Târnavă,

care n'a făcut studii migăloase și sistematice printre savanții apusului, decât lângă furca de tors a mamei sale și în școalele din Blaj, ajungând totuși să cunoască și să știe peste 20 de limbi vechi și moderne, a fost, fără îndoială, cel mai mare bibliofil al nostru din secolul al XIX. Ce n'a adunat și ce n'a îngrămadit acest om în vasta și celebra sa bibliotecă, începând dela cea mai veche ediții de clasici latini și grecești, dela cea mai veche monumente românești de limbă și scriptură, până la serii nesfârșite de autori europeni, în franțuzește sau englezește și până la bogata colecție de manuscrise orientale, din Constantinopol și Kairo, și până și din îndepărtatul Tibet neguros!

Contemporanii lui Cipariu narează cu deosebit de intereante amănunte călătoria pe care ar fi făcut-o dânsul la Constantinopol, călare pe calul protopopului Alimpie Blășianu, prin anii 1840—45. Ciudatul »negustor de substantive« cum a fost poreclit de către Brașoveni, a cerut într-o zi, cu împrumut, calul protopopesc al colegului său întru dascălie și, sub cuvânt, că nu face decât o raită până la Sibiu, Cipariu n'a mai fost văzut multe luni pe la Blaj. Ce obidă din partea protopopului, pentru călănd s'a ivit totuși în lungul poienii de către Secaș, pe unde întoarce drumul Sibiului, calul protopopului Blășianu era numai piele și oase sub povara năstrușnică a unor desagi colosali, înfoiați cu cărți și cu bucoavne! Cipariu, slab

înșală amar toți câți pretind că fac acțiune catolică, fără ca să primească îndrumare dela căpeteniile ierarhice, cărora Domnul Hristos le-a încredințat sarcina apostolatului: *Va pus pe voi episcopi, ca să păstorifi biserica Domnului* (Faptele Apost. XX, 28). Se poate întâmpla ca anumiți mireni să arate minuni de vitejie și de pricepere creștinească și afară de legăturile acestea ierarhice, totuși binecuvântarea dumnezească, neîntreruptul ajutor de sus nu va fi decât cu cei ce păstrează numitele legături. Așa se face că în toate țările, mireni grupăți în acțiunea catolică apără și răspândesc programul creștin în ascultare deplină de ierarhia bisericească. Această ierarhie e pentru acțiunea catolică temelie și cheie de boltă, în același timp.

2. Participarea mirenilor

Al doilea element esențial al acțiunii catolice. Această acțiune e, înainte de toate, a mirenilor, deși în dependență de ierarhia bisericească, povătuitoare și îndrumătoare. În adevăr, apostolatul pur sacerdotal e insuficient, nu ajunge pentru nevoile nesfârșite ale societății de astăzi; pe când adevăratele vocațiuni preoțești (călugări și preoți celibatari) sunt așa de rare. În Franța, bunăoară, majoritatea preoților sunt oameni bătrâni între 60 și 70 de ani. În asemenea condiții, acțiunea catolică, adecă participarea laicilor la apostolat, e fără îndoială mijlocul providențial, inspirat papii de însuși capul nevăzut al Bisericii, pentru satisfacerea marilor trebuințe ale timpului nostru. Clerul nu poate face față atâtor nevoi; n'are brațe. Trebuie să-i dăm brațe, dar brațe puternic organizate și unite cu corpul ierarhic. Mireni pot să pătrundă apoi și în locuri de acelea, unde clericul niciodată n'ar fi putut ajunge în număr îndestulitor. — Acțiunea catolică e, deci, un apel la mireni de bună voință, catolici nu numai practicanți, ci și combatanți, cari, rămânând în lume și în sânul familiilor lor, văzându-și de treburile lor profesionale sau având chiar însărcinări publice, vor să pună la îndemâna clerului toată activitatea lor profesională și socială, pentru biruința împărăției lui Hristos în indivizi, în familii și în societate. Se vede, deci, ce teren vast e deschis pentru râvna lor,

fapte multe și felurite ce cad în sarcina Bisericii, continuatoarea Intemeietorului ei, care „a umblat din loc în loc binefăcând“ (Fapte X, 38). Ceeace a spus Apostolul despre sine trebuie să se poată spune și despre acțiunea catolică și anume: „Tuturor m'am făcut toate ca, în orice chip, să măntuesc pe unii“ (I Cor. IX, 22). — E lămurită, așa dar, nevoia operei de întregire a apostolatului laic, care, inoculându-se în cel ierarhic, dobândește o vrednicie înaltă, aproape preoțească, în înțelesul cuvintelor verhovnicului Petru. El a scris parcă anume despre acest apostolat neuitatele cuvinte: „seminție aleasă, preoți împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu“ (I Petr. II, 9). Nimic nu poate încuraja și mângăia mai mult pe mireni la acțiune catolică decât gândul că sunt părtași la adevăratul apostolat al Bisericii și la sfintele lupte ale ierarhiei.

Să nu se spună că mireni, fiind în atâr-nare de ierarhie, n'au răspundere personală. Dim potrivă, în viața publică și mai cu seamă în cea socială, ei au activitatea lor deosebită, *sui juris*, care nu se poate închipi fără răspunderi, cu toată dependența de ierarhie.

3. Organizarea

Organizarea e al treilea element esențial al acțiunii catolice. Ea are o însemnătate deosebită. Prin organizare, în general, se înțelege unirea mai multor forțe, având fiecare fire, mișcare, viață proprie, dar care toate laolaltă tind să formeze un singur corp, cu un singur principiu vital. Noțiunea de organizare se va înțelege mai bine, punându-o alături de unirea mecanică. Aceasta se găsește la ființele fără viață, incapabile de acțiune, cum sunt mașinile, lipsite de principiul intern de viață. Părți sunt destule și în această unire mecanică dar nu e nici una cu mișcare proprie din lăuntru; toate primesc impuls din afară. — Nu așa e organismul fizic și cel social. În aceste organisme, fiecare celulă are viață și funcțiune proprie; dar toate funcțiunile particulare, în baza principiului de organizare, se supun unui principiu mai înalt și contribuie la viața și desăvârșirea organismului întreg.

Astfel vedem o mare mulțime de opere

felurite, de instituții, de inițiative, fie în funcție de diferite clase sociale, fie în funcție de atâtea nevoi, de multeori potrivnice, după timpuri și locuri. Fiecare operă are scopul și viața ei bine determinată. Rămânând, însă, izolată, adecă lipsită de organizare, această operă nu va avea decât un rezultat restrâns, foarte particular, riscând să fie stânjenită sau să stânjenească ea, în dezvoltarea sa viitoare, alte inițiative asemănătoare. În acțiunea catolică, ea își va păstra propria viață și, fără să i-se știrbească drepturile și autonomia, intrând ea într-o organizație superioară, tinde la un fel superior, primește un îmbold de viață mai înaltă, înfăptuind cunoscutul principiu: „Unirea face puterea“. De altă parte, o astfel de organizare e necesară, din pricina identității de scop (înfăptuirea împărăției lui Hristos), care la forme concrete în felurite scopuri generale, comune ca: apărarea drepturilor lui Dumnezeu, a conștiinței creștine, a Bisericii, a sfințeniei căsătoriei, a creșterii tinerimii ș. a. Aceste scopuri felurite trebuie să fie sluțite de toate asociațiile, de toate acțiunile catolice, fiind de interes comun.

Având interese comune, diferitele asociații de bărbați și de femei, diecezane, trebuie să lucreze de acord, într-o acordare strânsă. Diversele opere și asociații trebuie să primească, deci, dela organisme mai înalte îndrumări de natură a călăuzi și a armoniza toate silințele spre scopuri comune. E un adevăr dovedit de experiență: când sunt mai multe forțe ce tind spre același scop, asupra fiecăreia și asupra tuturor trebuie să lucreze o singură forță centripetă, ca să le facă să dea aceleași rezultate. Se cere armonie, pentru a înlătura ciocniri dureroase și păgubitoare. De aceea, consiliul parohial coordonează toate forțele parohiei, cel diecezan pune la îndemâna chiriarhului întreaga mișcare eparhială, central strânge firele tuturor acțiunilor naționale într-o singură mână: a Papii. — E ca o armată mobilizată cu mai multe secții speciale: artilerie, aviație, infanterie ș. a. Fiecare secție își are capul ei. Dar peste toți și peste toate e comandantul suprem, care studiază și fixează țelurile comune și coordonează acțiunea fiecărei secții în parte, spre atingerea

și el și pârilit, îl mână din urmă, apostolește, întorcându-se din cetatea lui Constantin de pe malurile Borforului...!

N'am putut încă verifica legenda, care, în orice caz, este caracteristică pentru foamea de cărți a lui Cipariu. Fapt neîndoios este însă, că în iarna anului 1841 Cipariu cere Guvernului regesc al Transilvaniei, să-i îngăduie a-și aduce acasă dela »Oficiul Tricesimal« din Turnu Roșu, manuscriptele persane, arabe și turcești, pe cari le cumpărase însuși din Orient pentru studiile sale și i-au fost confiscate la vama austriacă. Acestea și altele asemenea, dintre celea mai exotice, pe cari le-a adus Cipariu cu sine din călătoriile sale, ori i-le-au fureizat agenții pe cari îi avea în orient, constituiesc o secție destul de respectabilă în biblioteca centrală a mitropoliei dela Blaj.

Foamea de cărți a lui Cipariu a moștenit-o în deplină măsură ucenicul și marele său admirator, vestitul Moldovănuș, bunul prieten al Academiei Române și al D-lui Ion Bianu, venerabilul ei președinte. A îngrămădit și acest al doilea mare bibliofil al Blajului stocuri întregi de unice și rarități pe cari le simțea și le cumpăra dela orice depărtări sau oricât de dosite și de ascunse ar fi fost.

Un pios cuvânt de recunoștință merită aici și mitropolitul Victor Mihali, care a îmbogățit biblioteca dela Blaj cu comori ca *Manuscrisul lui Gheorghe Ștefan* fostul Voevod al

Moldovei, mort printre străini în exil, în Ste-tinul Pomeraniei. Și a îmbogățit-o cu legăturile de lux, pentru cari subțirele nobil maramureșan avea atâta predilecție și plăcere. Cu aceeaș cinste am putea să amintim bibliotecile mitropolilor Alexandru Șterca-Șulatin și Ioan Vancea, precum și ale canonicilor Augustin Bunea, Victor Smigelschi, Gavril Pop și Isidor Marcu, cari toate s'au însumat în inventarul bibliotecii centrale din Blaj.

În afară de produsele tipografice, cari prezintă un caleidoscop dintre celea mai variate, și ca întindere în spațiu și ca vechime, amintind și numai tipărițele românești din toate ținuturile unde s'a cultivat vreodată acest nobil meșteșug, biblioteca dela Blaj mai cuprinde și o bogată secție de arhivă, cu material în cea mai mare parte inedit. Aici aflăm vasta corespondență a lui Timoteiu Cipariu cu atâția prieteni cărturari din întreaga Europa, corespondența lui Simion Bărnuțiu, Axente Severu, George Barițiu, Baron Urs de Margina, Ion Micu Moldovanu și ale altor cărturari și conducători sufletești ai nației noastre din secolul XIX și de mai înainte. E o lume întreagă aci, incuiată în însemnări și observații, cari vor lămurii cu timpul atâtea împrejurări, nebuloase încă, din istoria noastră culturală, politică și socială. Ele sunt păstrate cu cea mai severă grijă și se lucrează de mulți ani la aranjarea și înregistrarea lor.

Această bibliotecă venerabilă, care știe să grăiască atât de adânc cercetătorilor cu suflete deschise, este în locul întâi o dovadă mai mult că bisericii și cărturarii Blajului și-au irosit nopțile și zilele aplecați peste hrisoave și bucoavne în slujba unui singur mare ideal, covârșitor peste toate: mărirea neamului prin iscusința cărții și a slovelor. Cei vechi ai noștri și-au durat în biblioteca cea mare dela Blaj un monument mai strălucit decât orice marmură sau bronz ruginitor!

Constituire. Societatea de lectură »Sf. Ioan Gurădeaur« a teologilor noștri din Oradea și-a ales, pentru anul școlar în curs, în ședința din 23 Sept. c., următorul comitet de conducere: Președinte: Alexandru Pop, a. IV; vicepreședinte: Eugen Potoran, a. III; secretar: Ioan Moisă, a. IV; notari: Petru Bontea, a. III și Pavel Pordea, a. II; cassier: Emilian Bandiclu, a. IV; bibliotecari: Coloman Seucan, a. III, Ioan Leluțiu a. II și Alexandru Ciurdariu, a. I; arhivar: Antoniu Cordișiu, a. III; controlori: Florian Chișbora a. IV și Gavril Mureșan, a. III; diriginte de cor: Roman Nemeș, a. IV. — Mult spor la muncă!

Citiți și răspândiți „UNIREA“

țelurilor comune. Nu e vorba dar de o unificare mecanică, ci de una morală, precum a lămurit însuși Papa, în cuvântarea rostită la 28 Iunie 1930, pe membrii consiliilor superioare ale Acțiunii catolice italiene. Sfântul Părinte se bucură că vede întrunite toate consiliile generale ale Acțiunii catolice „cu nobilul scop, nici când îndeajuns înfăptuit, de a apropla și a coordona feluritele activități ale acestei acțiuni”. Apoi adăoga: „Această întrunire e deosebit de potrivită să fixeze această cunoștință și conștiință — care nu e totdeauna destul de luminoasă — că aparțin unui singur organism, adevărat corp organic și totuși compus din mai multe părți deosebite care nu intră una într’alta, ci toate contribuie la o activitate unică și fiecare, având propria sa funcțiune, prin această unire minunată, prin această coordonare, dă această contopire de gândiri, de simțiri și de lucrări, fără de cari izbânda nu e cu puțință”. În acest sens s’a reorganizat Acțiunea catolică Italiană în anii 1922—23. Scrisoarea pontificală care aprobă noile Statute accentuează scopul: „de a disciplina marile noastre organizații catolice, pentru a le da unitatea de directive ce înlesnește nobilul țel de a conlucra la restaurarea creștină a societății; și se obține atingerea acestui țel fără de jignirea autonomiei diverselor secțiuni”.

În adevăr unitate de directive și autonomie nu sunt termeni contradictorii, ci două condiții deopotrivă de necesare vieții și activității fiecărui organism fizic sau moral. Pentru aceasta, însă, e necesar ca toți membrii cari compun acțiunea catolică, mai cu seamă conducătorii, să aibă ceea ce Sfântul Părinte numește „conștiința că aparțin unui singur organism”, care are un unic scop sintetic, spre care trebuie să țintească năzuințele tuturor în cea mai deplină armonie de gândiri și de lucrări. Dacă ar lipsi această conștiință, autonomia ar fi de preferit și am avea risipirea de forțe, pe care o deplângea marele Sfânt părinte Augustin zicând: „Pași mari în afară de drum” (Magni passus extra viam). Se poate întâmpla, în asemenea caz, ca, în probleme de însemnătate vitală, ca în educarea creștină a tineretului și în alegerile politice, să se ivească direcții diferite, pricinuitoare de confuziune și pulverizatoare de forțe.

Organizarea și coordonarea sunt, în urmare, cele mai însemnate elemente ale acțiunii catolice cari îi justifică existența și eficacitatea. Organizarea Bisericii și a ierarhiei e o rânduială dumnezească, poruncită pentru înfăptuirea împărăției lui Hristos pe pământ. Sfântul apostol Pavel ne-a descris, însușit de Duhul Sfânt, cu atâta vreme înainte adevărata acțiune catolică, spunând: „Acum sunt multe mădulare, însă un singur trup” (I Cor. XII, 20).

Cei chemați să ia aminte!

Nebunia revizionistă. În cumplită zăpăceală și dezorientare de-acum, e cu puțință și asta: un nou asalt împotriva tratatelor de pace din 1918, cari au croit hotare mai drepte neamurilor europene. Nu s’a uscat încă bine glia de sângele vărsat, și o seamă de inconștienți crede că-i timpul să aprindă din nou în flăcări Europa.

Căci, se înțelege de sine: revizuirea tratatelor duce fatal și inevitabil la război. Exact ceea ce îi lipsește „lumei vechi”, pentru a-și desăvârși iremedial pierzarea în care se sbate de pe acum.

De sigur, în fruntea acestei nebulii trebuia să fie neapărat vecinii noștri din Apus și asupritorii noștri de ieri. Se agită, firește, în numele „drepturilor istorice” pe care le au, chipurile, asupra Ardealului. Dar de când ne-

dreptatea și împilarea, fie și milenară, se cheamă drept istoric? — Nu numai istoria ci și principiul stăpânitor în toată ideologia politică a vremii noastre: acel al majorității numerice, este categoric împotriva frigurilor hrăpărețe maghiare. Atunci, ce vreau? Marea vâlvătaie? — Ar trebui să se gândească la trecutul aproplat și să-și bage mințile în cap!

Reacțiunea împotriva criminalelor încercări revizioniste a și început. La noi, printr’o grandioasă adunare de protestare, ținută la București, în sala Eforiei, Duminică în 6 Noiembrie c. S’a adunat lume imensă. S’au ținut discursuri strălucite și entusiaste. Între ele, „Unirea” se bucură că poate însemna cuvântul rostit, în numele Ardealului, de către directorul ei, deputatul *Augustin Popa*. — Ca în toate clipele mari, s’a simțit în marea adunare vibrând la unison toate gândurile românești. Au fost momente de înălțare peste fierberea zilei și peste măruntetea frământării ce ne despart.

Mișcarea e sortită să străbată toată țara. În felul acesta revizionistii vor avea mângâierea de-a fi dat o mână de ajutor la consolidarea noastră sufletească. — Asta le-a trebuit?

Gerard van Caloen O. S. B.

O activitate apostolică pentru Unirea Bisericilor

Astăzi iarnă a murit pe Riviera, aproape octogenar, P. S. Gerard van Caloen O. S. B. episcop titular al Fociei.

Dintr’o nobilă familie flamandă, la 19 ani el a intrat la Maredsous, unde se pune la cale crearea acelei mari mănăstiri benedictine, pe care toată lumea o cunoaște. Acolo a primit taina preoției la vârsta de 23 de ani. Acolo a desfășurat o mare activitate, de unde s’a dus apoi la Roma la St. Anselm, reședința stareșului-primat al Benedictinilor. Aci a fost apreciat de Leon XIII, pe care îl preocupa starea mizerabilă a mănăstirilor benedictine din Brazilia, și se gândia să le desființeze. Dom Gerard izbutește a le reînvia și face din mănăstirile Benedictine din Brazilia un adevărat stup de călugări harnici și devotați apostolatului indigen.

Arhieru și cărmuitor al pantarhiei tuturor mănăstirilor benedictine din Brazilia, P. S. van Caloen a trăit acolo până în timpul războiului, când vârsta și sănătatea l-au silit să se întoarcă în Europa. A revenit la ctitoria sa St. André-les-Bruges. Arhieru și ctitor, el a voit să trăiască acolo după toată regula monahicească. Primi chiar să se ocupe de creșterea fraților de călugărie (novici). Sănătatea l-a silit însă să se ducă pe coasta de Azur. La Antibes, unde i-se pusese la dispoziție și câțiva călugări, se devotă ajutorării Rușilor emigrați în urma bolșevismului. Ce a făcut el pentru Ruși acolo, cum a deschis la Nisa pentru Rușii Uniți o capelă, a mișcat pe episcopii neuniți ruși. În Ianuarie 1925, P. S. van Evloghie, mitropolitul rus dela Paris, merse la Antibes de mulțumi P. S. van Caloen pentru tot ce făcea în eparhia Nisei Pentru Ruși. Se lăsă a fi fotografiat împreună cu suita lui alături de P. S. van Caloen și cei dimprejuriul său. „Doresc” a zis atunci P. S. Evloghie, „să văd unită într’o zi Biserica noastră cu Biserica catolică. Până atunci să ne iubim și să mărturisim aceeași credință uniți în gânduri.”

P. S. van Caloen s’a ocupat de chestia unirii Bisericilor de mult: încă din vremea papei Leon XIII. La congresul din Malines, în 1891, s’a împărțit congresiștilor o lucrare a sa: „Chestia religioasă la Răsăriteni”, spre a le servi ca program de discuție. Acest arhieru

și călugăr benedictin, de o inteligență vie, aproape genială, a înțeles numai decât pe Leon XIII și poate fi socotit printre înaintemergătorii Unirii, așa cum aceasta se poate face. El spune că, în acest scop, trebuie să ne înarmăm cu toții de acea dragoste în adevăr creștinească, ce singură poate distruge prejudecățile milenare. Vom spicui din numeroasele sale articole, studii și broșuri, părți alese și de actualitate.

„În starea actuală a Chestiei Orientale, nimic mai de dorit decât relațiuni dese și cordiale între Răsăriteni și Latini. A trecut ora discuțiilor dogmatice. Nu pe teorii pot fi aduși Răsăritenii la unitatea Bisericii, ci distrugând prejudecățile ce păstrează împotriva-ne, ci mergând spre ei, întinzându-le mâna, dovedindu-le că suntem creștini râvnici, că avem întru noi dragostea lui Hristos și-i iubim din toată inima.”

„După secole de certuri, și apoi după alte secole de completă despărțire, cele două părți ale Bisericii lui Hristos s’au înstrăinat cu totul una de alta. În Răsărit nu se știe ce se petrece în Apus, iar noi Latini suntem necomplet informați despre ideile ce au curs în Orient. Prejudecăți vechi trăesc încă la noi ca și la ei; s’au înrădăcinat; unele s’au înveninat chiar cu timpul. Ele au creat o încordare ce nu mai are rost astăzi. Pentru a recâștiga sufletul Răsăritenilor se cere mai ales să fim seama de susceptibilitățile lor. Asupra acestui punct să nu ne facem iluzii: nouă, latinilor ne revine a juca rolul cel mai important și mai delicat.”

„Ca să ajungem la Unire trebuiesc birulte piedici ce nu se pot înlătura decât prin bunăvoința tuturor, prin lealitate, prin francheța raporturilor mutuale și mai ales câștigând inimile.”

„Sistemul conversiunilor individuale nici când nu va aduce un rezultat serios. Mai întâi pentru că sunt impopulare în cel mai înalt grad... apoi fiindcă o întoarcere izolată implică ideea conversiunii, părăsirea erorilor, renunțarea la un lucru rău și vrednic de osândă; ori în mai toate cazurile aceasta nu este realitatea.”

„Înainte de toate Unirea trebuie să se facă în minte și în inimi. Mișcarea spiritelor a început; trebuie favorizată și dezvoltată cu prudență prin scrieri serioase și în care să nu fie urmă de animosități, prin relațiuni frățești, prin servicii mutuale și prin miile acelea de mijloace ce leagă inimile... Trebuie studiate în fond chestiile naționale, liturgice, istorice și dogmatice, privitoare la Biserica Răsăritului. Trebuie vorbit totdeauna de Unire, niciodată de conversiune.”

În alt studiu el se întreabă: Este oare oportună crearea unei ierarhii ortodoxe unite, formarea unui cler pus la dispoziția credincioșilor doritori de a se uni? „Nu! Nu ezitam să răspundem nu, de sigur nu. De aceea Biserica, în dumnezească înțelepciune s’a ferit de așa ceva. O astfel de măsură ar fi dezastroasă: ar ridica un zid între noi și răsăritenii jigniți de ridicarea la ei a unei biserici împotriva celeilalte.”

Această declarație nu a plăcut corespondentului publicației „Katholische Kirchenzeitung” din Salzburg. Luat la foarfecă de această revistă, Dom Gerard se explică astfel: „Ne-am rostit așa în acest moment, mai

1) Părerea aceasta, ca toate părerile, valet quantum valere potest. Faptul e că biserica n’a avut-o nici când de normativ. În sânul ei ca în împărăția cerului, bucurie mare este și pentru un singur suflet, care poate fi smuls din brațele rătăcirii și adus pe calea nântuirii. Dar nici de altcum vremile noastre nu sunt favorabile convertirilor în masă. De se călăuzea de acest punct de vedere, catolicismul englez bunăoară era și astăzi în starea de acum o jumătate de veac: un fel de pium desiderium. (N. R.)

ales pentru a urma pilda îndelungei răbdări a Maicei noastre, Biserica Romei, care de veacuri aşteaptă întoarcerea păstorilor răsăriteni în fruntea turmelor lor. Nu ştim dacă într-o zi nu va socoti altfel. Ar fi însă o măsură extremă cu urmări grave, poate. De aceea ni se pare că Biserica nu se va gândi la aceasta decât în ziua când o va socoti absolut indispensabilă.

Aprobările însufleţite ce primi cu acest prilej, el le-a adunat şi publicat în Revista benedictină. Printre aceste adesuni găsim pe P. Lapotre S. I. redactor la „Etudes“, pe P. Vannutelli, vărul celor doi cardinali aşa de bine cunoscuţi. Acesta îi scrie: „Văd că ai preţuit şi adoptat ideile mele.“ — „E de dorit ca aceste idei să fie propovăduite“, îi scrie P. Pierling S. I. celebrul istoric autor al operei „Russie et le St. Sièges. Papes et Tzars“.

Dacă P. S. van Caloen a fost necontentit potrivit al creării de parohii şi episcopii unite în ţările, unde neuniţii trăesc în mase compacte, el nu înţelegea ca Uniţii de acolo să fie părăsiţi: „Preoţi mireni de rit răsăritean, parohii cârmuiţi de episcopi uniţi ar fi nu numai inutile, ci deadreptul stricăcioşi din pricina concurenţei ce ar face preoţilor neuniţi. Călugări şi mănăstiri ar fi cu totul altceva.“) Cu deplină încredere şi totată nădejde am privi la întemeierea de mănăstiri cu călugări de rit bizantin pentru păstoria uniţilor din acele regiuni.“ Pentru aceasta el se gândea la călugări benedictini de rit oriental. E foarte natural prin urmare, că atunci când Pius XI întemeie, într'un scop aproape identic, stareţia d'Amay sur Meuse, părinţii din această mănăstire s'au gândit la P. S. van Caloen s'o întemeieze şi organizeze. Vârsta şi sănătatea nu i-au permis să se înhame la o muncă aşa de vastă.

De pe Riviera, în buletinul eparhial „Pentru Unirea Bisericilor“ al Nisei el scrie cam următoarele: Avem de scop real şi principal apropierea inimilor, potrivit învăţătorei lui Hristos: Dela noi, Catolicii Latini, faţă de Răsăriteni despărţiţi numai fapte şi cuvinte de dragoste, niciodată fapte şi cuvinte ce i-ar putea jigni. Nici discuţii, nici controverse. Pe cel ce vorbeşte ori scrie împotriva noastră nu-l vom auzi; vom scrie ce ne porunceşte conştiinţa în faţa lui Dumnezeu. Nu ne vom preocupa de loc de felul cum vorbeşte ori scrie unul sau altul dintre ai lor... Vom menţine integritatea doctrinei. Nu putem face concesii în dogme. Dar asta nu înseamnă că lucrăm la conversiuni individuale. Nu acesta e felul nostru. Ne vom osteni să creăm un curent de simpatie între fraţii noştri Răsăriteni neuniţi şi Biserica lui Hristos cea universală, care îşi are capitala acolo unde e Sân-Petru şi urmaşii lui“.

P. Lectoru

2) Aşa ceva şi-ar putea permite, — dac'ar vrea, cum nu vrea, — catolicismul apusean cu cinurile lui călugăreşti bogate în personal şi în tot felul de mijloace morale şi materiale. (Să ne gândim numai la ordinul sf. Benedict cu 9070 de membri, la cei 6074 dominicani, 20.550 franciscani, 22.337 jezuiţi, ca să nu parcurgem catastihul aproape fără sfârşit al celorlalte tagme monahale-misionare). Fiind însă vorba de câştigarea disidenţilor răsăriteni, evident că nu călugării apuseni sunt chemaţi să facă acest lucru. De unde ar urma însă că, în lipsă de călugări de-ai noştri, să tot aşteptăm cu opera de luminare şi convertire a fraţilor rătăciţi, până să avem călugări, cari cine ştie când îi vom avea în număr îndesulător. Ceeace înseamnă să ne amânăm apostolia... ad Kalendas Graecas. — Respectele tuturor catolicilor răsăriteni pentru benedictinii din Amay sur Meuse. Dar aceia fac slujbe orientale şi scot »Irenikon«-ul... în Belgia. Mai mult pentru apuseni decât pentru răsăriteni. La ceeace să se mai adaugă că sunt şi puşini. Iar disidenţii sunt mulţi şi departe-departe de chinovia lor. (N. R).

Ştiri mărunte

Ligă pentru aplicarea principiilor enciclicii „Quadragesimo Anno“. S'a format în New-York şi are în frunte pe Mihail O' Shaughnessy. Scopul ligii: realizarea principiilor de justiţie socială expuse de Preaf. Părinte Piu XI. Formaţia e tânără de zile; abia de-o lună şi ceva. Totuşi numărul celor ce s'au înscris în ea e mare şi în continuă creştere. Se nădăduşte s'atingă măsuri într'adevăr americane. La baza acestei mişcări stă — după spusele lui M. O' Shaughnessy — convingerea oamenilor de afaceri şi a capitaliştilor, că disordinele industriale actuale numai aşa vor lua sfârşit dacă relaţiunile dintre oameni se vor conforma întru totul ideologiei creştine catolice. Numai urmând indicaţiilor sociale ale Capului creştinătăţii se va ajunge la siguritatea proprietăţii şi la bunăstarea materială a popoarelor din Statele Unite. — Cuvântul Romii, cuvântul adevărului şi al mântuirii pentru veşnicie şi pentru veacul de acum.

Preparative din bună vreme. Vienezii, în frunte cu noul arhiepiscop Dr. Innitzer, au gând să ţină în anul ce vine un congres grandios al catolicilor germani de pretutindenea. Anul 1933 e de trei ori an aniversar pentru Viena. Odată pentru respingerea puterii Otomane dela porţile cetăţii, în 1683; al doilea pentru terminarea turnului bisericii sf. Stefan în 1433; şi al treilea pentru comemorarea congresului pangerman ţinut tot aci în 1853. — Practici şi calculaţi până în amănuntele cele mai mici, cum sunt, conducătorii trebilor bisericeşti au şi dat deja ordine în vederea celor ce vor să fie, indicând ce este de făcut cu începere chiar de acum, pentruca să nu fie siliţi să facă totul la repezeală şi alandala.

Triburi indiene pe calea convertirii. Din Patna Indiei sosesc ştiri îmbucurătoare. Păr. jezuit Iacob Crane anunţă că anul trecut s'au convertit 300 de indigeni din părţile Santalului, iar în Iulie şi August corent au trecut la catolicism 114 inşi aparţinând tribului ce vorbeşte dialectul malto, şi locuieşte în creerii înălţimilor Rajamahat. Sate întregi chiamă acum pe misionari să-i instruiască într'ale credinţei. Faptul e cu atât mai semnificativ, cu cât până bine de curând s'au ferit de orice atingere nu numai cu misionarii, dar şi cu cei dela poala munţilor. Aceştia cred că »muntenii« lor aduc încă jertfe omeneşti, cu deosebire de copii mici, pe cari li fură dela locuitorii şesului.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânii IX după înălţarea sf. Cruci, va predica în catedrală păr. Ioan Vultur, prof. la liceul nostru de băieţi, iar Lunia ce-i urmează, de Intrarea în biserică, va predica păr. Dumitru Neda prof. la Academia noastră de teologie.

— Marţi, de praznicul SS. Arhangheli Mihail şi Gavril, după sf. liturghie, s'a slujit un Tedeum solemn, întru sărbătorirea onomasticeii Voevodului Mihail al României. Actul sfânt a fost săvârşit de Il. Sa păr. Ambrosiu Cheşianu, vicarul mitropolitan, în sobor de preoţi.

Jezuiţi răsăriteni. După cum e ştiut de toată lumea, unele ordine călugăreşti apusene, ca de ex. a redemptoriştilor, franciscanilor, asumpţioniştilor, jezuiţilor şi-au format — să le zicem aşa, — şi secţii orientale. Jezuiţii orientali stau bine cu deosebire între Slavi, deşi încercarea abia e din 1924. În acest an au îmbrăţişat, cu învoirea Sf. Părinte şi a generalului jezuiţilor, 2 jezuiţi, ritul slavo-bizantin. Capătă o mică parohie în Albertyn, lângă Slonim, în arhidieceza de Vilna. În scurtă vreme mai au o parohie: Synkowicze. În 1925 alţi trei jezuiţi trec la ritul slav. Anul 1926 înseamnă pentru ei un pas mare: deschiderea noviciatului, cu 3 scola-

stici şi 3 fraţi laici. În 1928 arhiepiscopul de Vilna le predă biserica unită de acolo şi le înlesneşte ridicarea unei rezidenţe jezuitice. Peste alţi doi ani îmbrăţişează acelaşi rit 9 preoţi, 34 şcolastici şi 8 fraţi laici jezuiţi. Inafară de aceştia activează la Roma doi jezuiţi orientali: P. Javorka şi P. Schweigl iar la Velehrad cunoscutul scriitor unionist P. Carol Bourgeois.

Tovarăşele roşii au revistă de modă! Asta le mai lipsia, şi asta nu li-se îngăduia, femeilor din »raial« lui Stalini: o revistă de modă. Prea mirosia a burghezie. Ce nu-i succede însă femeii, când îşi pune ceva în cap! Tovarăşa Pelagia Naserewna Filipova s'a făcut echoul surorilor de idei, şi atâta a stăruit pe lângă cei mari şi tari, până când i-a muiat, şi acum iat'o cu visul realizat: lumea femeiască a Sovietiei îşi are mult dorita revistă de modă. Apare în Massilowo, deocamdată în 25.000 de exemplare, pentru suratele mai avansate. Cu vremea însă, sigur, îşi va mai mări tirajul. Venitul de 60.000 ruble de până-acum n'a trecut în buzunarul madamei redactoare şi a »artistului« ce-i stă la îndemână pentru copierea modelelor străine şi adaptarea lor gustului rusesc, ci în cassa »Kolchos«-ului, adică a obşteii. Din aceşti bani s'a început aranjarea unei grădini de copii şi se dă şi comunităţii din Massilowo, fiecare membru al ei având acum 4 ruble la zi, în locul celor 2 de până-aci. — Ca să vadă odată şi cerbicoşii dela cârmă ce greşală au săvârşit opăcind atâta vreme pornirea la drum a revistei acesteia!

Preoţii, zilnic în contact cu închinătorii şi vrămaşii crucii, sunt cei mai chemaţi şi mai preţioşi colaboratori ai Apologeticeii populare ce e vorba să editeze »Presa Bună« dela Iaşi. Indicaţiunile Stinţiilor lor, cari aud mereu discuţii şi controverse religioase, vor fi de cel mai mare folos operei proiectate. De aceea sunt rugaţi să binevoiască a le comunica redactorului numitei Apologetice: Păr. Dr Ioan Georgescu, Str. Polonă 48, Bucureşti III.

† **Păr. Ioan Munteanu,** fostul nostru preot din Săuca (arhidieceză) a adormit în Domnul în 13 Octomvrie 1932, în anul 70 al vieţii şi 44 al preoţiei sale cinstitute. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Parteniu Grama,** preot în Miheş, a trecut la cele veşnice Luni, în 31 Oct. c., în anul 75 al vieţii şi 47 al preoţiei sale cinstitute. — Odihnească în pace!

† **Ghizela Demian,** nasc. Silvaşi, soţia păr. Titu Demian, şi-a dat sufletul în mâinile Ziditorului, în ziua de 17 Oct. c., la vârsta de 52 de ani şi într'al 29-lea an de căsătorie. — Fie-i partea cu dreptii!

Cărţi & Reviste

DR. VICTOR BOJOR şi ŞTEFAN ROŞIANU: *Tipic bisericesc.* Blaj 1931. Ediţia II. Pagini 343. Preţul: 110 Lei.

Graţie grijei ce-au avut-o Autorii să fie la curent cutot ce s'a spus ori s'a scris, la noi şi aiurea, în chestii ce privesc rânduelile liturgice răsăritene, au isbutit să ne deie, în această a doua ediţie, un Tipic excelent. O privire comparativă asupra notelor bogate şi asupra întregirilor de text şi informaţii tipiconale din noua tipăritură, ne va convinge numai decât că avem deaface cu o lucrare mult cumpănită şi cu migală săvârşită. Stranele şi altarele noastre se vor bucura, sigur, în primul rând, de acest îndreptar înţelept şi probat. Şi credem că va fi cine să poarte grijă ca nici o biserică română unită să nu rămână lipsită de el. Asta atât pentru datoria de a-i aduce Domnului, în casa lui, lauda care şi precum doreşte şi rândueşte biserica sa, cât şi pentru uniformizarea slujbelor dumnezeieşti şi creşterea moralului obştesc prin săvârşirea lor demnă şi conştientă. — Tipicul tocmai aceasta ţinteşte.

AUGUSTINIANII ASUMPTIONIŞTI. Beiuş 1932. Pagini 38. Preţul: ?

Broşurică drăguţă ca hârtie, tipar şi limbă E o bine gândită şi succintă orientare asupra vieţii călugăreşti în general; şi asupra celei asumpţioniste în special. Cele cinci capitole ale cărţii ne dau icona limpede a

realizărilor și rosturilor acestui ordin de mare anvergură, cu aproape 1000 de membri, în peste 90 de case, răsfrânte în 56 de eparhii din 20 de țări, între cari e și România noastră cu așezările asumpționiste din Blaj, Beiuș și Lugoj. Ilustrațiile cari împodobesc broșura, întregesc cât se poate de sugestiv notițele pioase ale textului referitor la p. d'Alzon, fondatorul ordinului, p. Pernet, fondatorul ordinului surorilor asumpționiste; p. Petit, savantul episcop de Athena, și alții, din trecutul proaspăt și prezentul bogat în realizări sociale — culturale ale tânărului, dar vigurosului ordin.

HERDER: Welt- und Wirtschafts atlas. 106 hărți principale; 65 hărți economice, multe hărți secundare ilustrând clima, vegetația, popoarele și religiile, cu un indice al localităților și un adaos statistic: *Die Welt in Mass und Zahl* — Freiburg în Br. 1932. Herder. — Legat cu călcăiul în piele 42.50 M.

Atlase sunt multe. Proaste destule; se găsește însă și bune, sub toate raporturile. — Herder ne dă unul nou, drept parte integrantă a marelui enciclopedii: *Der Grosse Herder*, planuită pe 12 volume strașnice, din care au apărut până acum trei (fiecare costă în librărie 34.50 M.) Era necesar? Ce avantaj prezintă? — Atlasul Herder este, fără discuție, cel mai bun din câte sunt. Lucrare puternică, de-o precizie, perfecțiune și bogăție fără păreche. — Format norocos: 15,5 X 26,5; nici prea mare, nici prea mic. Hărți desemnate în piatră, minunțioase, curate, precise, în culori bine marcate. Numirile localităților în diferitele feluri de a se scrie și pronunța. Și mai pe sus de toate atlasul este modern. Nu numai în sensul că e lucrat cu ultima perfecțiune tehnică, ci mai ales înfățișează lumea noastră de astăzi, cu trăsăturile ei caracteristice și preocupările specifice. Eram obișnuiți până acum să căutăm în atlas îndreptări geografice. Aici le avem, după ultimele rezultate ale științei. Avem însă mult mai mult: un manual practic și bogat al politicii și economiei mondiale. Și ceea ce arată hărțile geografice, economice și politice în linii, culori și figuri, lămurește și întregeste admirabilul volum statistic alăturat: *Die Welt in Mass und Zahl*, pag. VI + 198 și care, peste 4 ani va fi înlocuit cu altul, înfățișând situația de atunci. Practic, scurt, complet, țările lumii întregi ni-se prezintă aci în cifre și măsuri, sub raport geografic, economic, politic, religios, etc. — Avem deci icoana adevărată, completă, interesantă, luminoasă a lumii noastre. De aceea atlasul Herder este o carte care nu poate lipsi de pe masa nici unui intelectual. Chiar și dacă, din păcate, nu și-ar putea procura întreaga enciclopedie, care, de altfel, este privită cu admirație chiar și de cercurile dușmane catolicismului!

GRIGORIE LEU BOTOȘĂNEANU: Crezul în chipuri și icoane. București 1932. Pagini 64. Preț: 30 Lei.

Scotând această lucrare, p. arhieru Grigorie L. Botoșăneanu, și-a împlinit un gând vechiu. Și bun. Îndeosebi pentru prunci, icoana dă viață cuvântului tipărit care li-se cere să-l știe. Nu ne îndoiim că preoțimea ortodoxă, fiindu-i impusă cu începerea din acest an, catehizarea în școlile primare, va ști folosi mâna de ajutor ce i-o întinde p. Autor.

GAVRIL TODICA: Calendarul Sfinților. Blaj 1930. Editura „Sfânta Unire”. Partea I pag. 168. Preț: 26 Lei.

În sfârșit o carte de mult așteptată: o carte cu viețile sfinților pentru lumea mare a cetitorilor. Prinse ușor și pe scurt, aceste biografii, ce urmează sinaxarul lunilor Septemvrie-Octomvrie-Noemvrie, formează o lecură din cele mai plăcute și mai folositoare. Ceva specifice lucrării de față e faptul că la fiecare zi, alături de sărbătoritul bisericii răsăritene, e pomenit și parentat și cel al bisericii apusene. — Dorim cât mai curând și celelalte trei părți ale acestui »calendar«, binevenit atât obștii credincioase cât și cuvântătorilor de Dumnezeu preoți români uniți!

CUVÂNTUL ADEVĂRULUI. Revistă omiletică pastorală. Nr. 6, pe lunile Noemvrie-Deceembrie c. Mănăstirea Bixadului. 1932. Abonament: 300 Lei.

Părinții basiliani dela Bixad își mențin publicația la nivelul înalt de până aci. Pe lângă partea pur omiletică, numărul acesta are un temeinic articol de fond, scris de P. Augustin Pop. cu o schițare de statute pentru înjgheburile unei »Asociații sacerdotale misionare« a preoților noștri celibi. La rubrica vieții spirituale aduce un cuvânt al p. Dr. Chișiu în legătură cu exercițiile spirituale preoțești; la cea pastorală are două înseilări semnate N(colae) B(rinzeu); rubrica vieții liturgice conținând studiul p. Leon I. Manu despre liturgia Sf. Ion Gurădeaur în biserica greco-catolică ruteană. — Remarcăm cu bucurie notificarea că, începând cu anul viitor, »Cuv. Adev.« va ieși mărit ca pagini și scăzut ca abonament.

Telefonul „Unirii“

H. Brașov. Ne-am informat direct la Comisiunea catehetică. Am primit asigurări, că vom avea în curând manualele de care vă interesați. Pentru cl. I. de liceu a fost aprobată »Istoria biblică a Vechiului Testament«, scrisă de p. V. Cerghizan din Turda. Cartea este sub tipar. — Pentru cl. II. de liceu se tipărește, la Blaj, o nouă ediție a manualului de p. Ciplea. — Cu puțină răbdare și bunăvoință, prin urmare, toate vor fi în rând.

P. Reghin. Nu sunteți întâiu. S'au mai auzit plângeri contra celor dela »Asociația generală a cantorilor din Transilvania«, cu sediul în Seini (jud. Satu-mare. Ne mirăm, că nu se prea sinchiesc de ele și rămân în dulce nepăsare. — Și dacă ar fi vorba numai de scrisori, caleavalea! Dar sunt în joc, se pare, și bani, (taxe șcl.). Ceeace, evident, nu poate fi motiv de entuziasm pentru bieții noștri cantori, cari au îmbrățișat cauza cu toată bunăcredința. Răul crește prin faptul, că asociația stă, chipurile, sub conducere bisericească. Aproape toți protopopii noștri i-au dat concurs dintru început. De sigur, cu cele mai bune gânduri. Acum... seceră suspiciuni și reproșuri. — Indignarea DV. este, deci, justificată. Poate ar fi cazul, să vă adresați Ordinariatului episcopesc.

S. Periceiu. Deocamdată... pace. Nu-i nădejde să se deschidă încurând curs de cantori. Din pricina sărăciei. Biserica n'are puțină să-l finanțeze. Statul nu dă nici un ajutor. Candidații la cantorie, sunt și ei prea săraci decât să poată trăi aici cu toată cheltuiala lor. — Totuși, cursurile sunt necesare. Se vor ținea, cât mai curând cu puțință. La timpul său, se vor face anunțările în foile din Blaj.

H. Gădalin. Confirmăm primirea abonamentului pe anul curent.

D. Gherța mică. Am primit 200 Lei, abonament pe 1932.

Oficiul parohial. Maieru. Am primit abonamentul pe anul curent.

Oficiul parohial. Sărdueul mare. Chităm primirea abonamentului pe 1931.

P. Valea Dălșii. Am primit abonamentul pe o jumătate de an.

Dr. C. East Chicago. Am primit 330 Lei în contul abonamentului D-voastră.

Biserica. Aninoasa. Confirmăm primirea abonamentului pe 1931.

Ș. Beiuș. Am primit 100 Lei, abonament pe jumătatea a doua a anului 1931.

C. Codmeniș. Am primit abonamentul pe anul curent.

Mulțumită publică

Subsemnatul curatorat își ține de datoriță a exprima și pe această cale cele mai sincere mulțumiri pentru daniile de jertfă marimoasă făcute bisericii române unite din Teaca, în cursul zidirii bisericii noi 1927—1932, următorilor :

Credincioșii, din repartițiune	170.000 Lei
Comuna politică Teaca 40 fire stejar	15.000 »
Comuna politică Teaca material lemnos de pe 30 jug. pădure	360.000 »
Județul Mureș	70.000 »
Ministerul Cultelor	38.000 »
Ministerul Sănătății și al Muncii	20.000 »
Dr. Eugen Bran notar public vechi 3.000 cor. și idem contribuiri la clopot și iconostas	2.300 »
Dr. E. Birtolon, contabil Cluj contribuie la clopot	25.000 »
Dr. Cristofor Trocea, primarul comunal Teaca, contribuie la clopot și iconostas	3.800 »
P. Dioniziu P. Decei, paroh-protopop, contribuie la clopot	6.000 »
Teodor Sonza, funcționar particular Teaca, contribuie la clopot	3.000 »
† Nicolae S. Aron fost protopop contribuie vechie la clopot	35.000 »
Teodor Naste proprietar Teaca danii vechi; personal 9000 Lei, și colecta în America 19.000	28.000 »
Comunitatea reformată Teaca	1.000 »
Banca »Ajutorul« Teaca	3.500 »
Banca »Maramureșana« Reghin	1.500 »
Parohiile gr.-cat. din districtul Teaca în cereale 124 m. vândute	6.000 »
Parohiile din distr. Teaca în bani	7.000 »
DI, și Doamna Ovidiu Decei inginer silvic	1.200 »
DI Morariu Ioan comerciant și soția Teaca	1.240 »
Cooperativa Hangya Teaca	3.000 »
DI Dr. Caliani Aurel adv. și Iacob Morariu Teaca	2.500 »
DI Dr. Ioan Dorgo adv. Teaca contribuie la clopot și iconostas	1.800 »
Dr. Augustin Pop, notar	1.800 »

Tipografia Seminarului Teologic gr.-cat. Blaj

DI Bunuș Teodor dir. școlar contribuie la clopot și iconostas	1.000 »
DI Dr. Caliani Aurel adv. contribuie la clopot și iconostas	1.000 »
Văduva Pop Susana Teaca	800 »
DI Bidner Thellman primprețor	500 »
DI Cioran Lucian dir. sucursala Băncii Naț. Tg. Mureș	500 »
D-na Maria Pop n. Raicu Sibiu	500 »
DI Moldovan Mihailă barbier Teaca, contribuie la iconostas	500 »
Bungărdian Ioan Teaca, contribuie la iconostas	500 »
Costan Mărgăraș cant. C. F. R. Teaca, contribuie la iconostas	700 »
Ceușan Ctin, proprietar Teaca contribuie la iconostas	500 »
Morariu Teodor	500 »
Văd. Câmpian Savina contrib la iconostas	500 »
Corlat Lucreția contrib. la icon.	500 »
Banca ung. de păstrare Reghin sucurs. Teaca	500 »
Pavel Simeon	500 »
Județul Mureșului	5000 »
Dna Branca și d. prof. Moldovan două sfeșnice în valoare de	4000 »

Și 3000 coroane. Total: 834.640 Lei

Dumnezeu să răsplătească insutit marimoșilor donatori.

Teaca, la 12 Oct. 1932.

Curatorul bis. gr.-cat.

de pictorul bisericesc

Antoniu W. Zeller
în BLAJ

execută

Iconostase

pictură internă murală în
mosaic, fresco și tempera

Prețuri convenabile

5-1

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

fost

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, eșuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă

15-1 999